

Likestillings- og
diskrimineringsombudet

Vår ref.:

12/1546

Dato:

01.11.2013

Sammendrag

A mente seg diskriminert på grunn av sin rombakgrunn da B skole informerte Nav om at hennes barn oppholdt seg i utlandet. A forklarte at dette ikke stemte, og at en konsekvens av skolens rapport var at ytelsene fra Nav ble stanset.

Ombudet kunne ikke se at det fantes holdepunkter for at B skole hadde gitt opplysninger om at As barn oppholdt seg i utlandet. Ombudet påpekte at skolen er gitt meldeplikt til offentlige organer på grunn av økonomiske hensyn og ikke av hensyn til barnets situasjon. Dette tilsa en høyere terskel for skolen til å gi melding til Nav enn til for eksempel barnevernet om ulovlig fravær.

I saken var det imidlertid snakk om et meget betydelig ugyldig fravær, over flere skoleår. Ombudet kunne derfor ikke se at B skole kunne klandres for å ha vurdert og meldt fra til Nav.

B skole handlet ikke i strid med diskrimineringsloven § 4.

Saksnummer: 12/1546

Lovgrunnlag: Diskrimineringsloven § 4

Dato for uttalelse: 22.08.2013

OMBUDETS UTTALELSE

Sakens bakgrunn

A mottok 4. juni 2012 melding om vedtak fra Nav forvaltning Oslo om opphør av kontantstøtte med virkning fra juni 2012. I begrunnelsen viste Nav til at «*I ditt tilfelle er vilkårene for rett til kontantstøtte ikke lenger oppfylt, fordi vi er i tvil om barnet befinner seg Norge. NAV lokal har meldt i fra om at to av dine barn ikke går på B skole lenger. Vi ber deg derfor dokumentere at du og barna oppholder dere i Norge*».

Ved oppmøte hos Likestillings- og diskrimineringsombudet den 18. september 2012 fremsatte A en muntlig klage på B skole, som ble nedtegnet skriftlig av saksbehandler Y hos ombudet. I klagen ber A ombudet vurdere om B skole har brutt diskrimineringsloven ved at skolen informerte Nav om at familien var reist utenlands eller flyttet til utlandet. A bestrider at familien oppholdt seg utenlands i det aktuelle tidsrom.

I brev av 10. oktober 2012 ba ombudet B skole om en redegjørelse. I tillegg til de konkrete omstendighetene i saken, ønsket ombudet særlig å få opplyst i hvilke tilfeller skolen gir opplysninger om elevfravær videre til andre offentlige organer, til hvilke offentlige organer skolen gir skolen slike opplysninger og nærmere om regelverket som ligger til grunn for skolens praksis på dette området. Ombudet mottok redegjørelse fra B skole den 26. oktober 2012.

Partenes syn på saken

A

A mener at B skole har diskriminert familien på grunn av deres rombakgrunn. A begrunner dette med at B skole har sendt en melding til Nav om at hennes barn, som er elever ved skolen, oppholder i utlandet. A forklarer at dette ikke stemmer, og at konsekvensen av skolens rapport er at ytelsene fra Nav ble stanset.

B skole

B skole viser i sin redegjørelse av 18. oktober 2012 at den gir opplysninger videre til andre offentlige organer i de tilfeller hvor det er snakk om udokumentert fravær over to uker. As barn er skrevet ut av skolen og foreldrene er politianmeldt, jf. opplæringsloven § 2-1. B skole

har ikke konkludert med at elevene er i utlandet, men har meldt fra om fravær som kan skyldes utenlandsopphold. Skolen gir opplysninger til andre offentlige organer der skolen har opplysningsplikt eller meldeplikt. Ved udokumentert fravær over 2 uker skal skolen sende bekymringsmelding til barnevernet og melde fra til Nav og Folkeregisteret.

Skolen skal ved slikt fravær sende bekymringsmelding til barnevernet, samt gi melding til Nav og Folkeregisteret.

B skole har vedlagt standardbrev sendt av skolen til Nav forvaltning 13. desember 20XX, vedrørende As barn født i 20XX og 20XX. Under utfyllende opplysninger heter det at: *«Rom familien møtte opp på skolen i oktober og informerte oss om at de skulle flytte til E by. Skolen har ikke mottatt noen beskjed i ettertid om hvor de har flyttet og hvilken skole barna har begynt på»*

I brev fra B skole til Nav forvaltning av 22. februar 20XX heter det under overskriften bekreftelse:

«A har vært i kontakt med oss i forbindelse med en pågående sak med NAV. Foresatte har bedt oss bekrefte at de har vært i kontakt med skolen i perioden hvor de har vært på reise i 20XX.

Elevene C og D ble tatt ut av skolen juni 20XX, og kom ikke tilbake til skolestart. Familien møtte opp på skolen i oktober, og vi ble fortalt at de hadde flyttet til E by. I løpet for reiseperioden tok foresatte telefonisk kontakt med skolen og ved et tilfelle også ved oppmøte, men uten elevene. Dette ble gjort for å forsikre skolen om at de oppholdt seg i Norge.»

I B skoles brev til Nav forvaltning av 7. mars 20XX heter det vedrørende brevet av 22. februar 20XX: *«Vi har nå sjekket dette nærmere og kan opplyse om at foresatte møtte opp sammen med elevene i september. Vi beklager å ha gitt upresis info».*

B skole har også vist til skolens brev av 27. mars 20XX til A om fravær fra opplæringen. I brevet vises til at barna 12. mars 20XX igjen ble innskrevet som elever ved skolen, etter langvarig fravær fra reiseperioden startet våren 20XX. I brevet heter det videre blant annet om barna:

«Etter oppstart 12.mars har de allerede et stort fravær. Vi minner om tidligere brev, datert 18.3.20XX og 4.4.20XX hvor vi orienterer om skoleplikt og alvoret i fravær fra opplæring. Vi gjør også oppmerksom på at ulovlig fravær kan være forbundet med straffeansvar.»

I brevet er det dessuten vist til telefonsamtale til A av 21. mars 20XX der skolen orienterte om at saken vedrørende fravær fra opplæringen vil bli oversendt Utdanningsetaten. Det ble også gjort oppmerksom på at ved ugyldig fravær over 2 uker vil skolen:

- Skrive eleven ut av skolen.
- Sende bekymringsmelding til barnevernet
- Oversende saken til Utdanningsetaten for vurdering av politianmeldelse
- Melde fra til NAV og Folkeregisteret

Skolen informerer samtidig om at D har hatt to ukers fravær etter 12. mars 20XX og vil bli skrevet ut av skolen. Dersom familien skal reise også denne våren, ber B skolen dem melde fra til skolen om når dette skjer.

Vedrørende regelverk og retningslinjer på området viser B skole til «Ny rutine for melding til Nav når elever har fravær som kan skyldes utenlandsopphold», jf. brev fra Utdanningsetaten i Oslo kommune til skolen av 31. august 2009. Av brevet fremgår blant annet at *«Med hjemmel i folketrygdloven § 21-4 er alle grunnskoler pålagt en rutinemessig meldeplikt til NAV når elever har fravær som kan skyldes utenlandsopphold.»* B skole viser videre til rundskriv 7/2005 fra Utdanningsetaten med tittelen “Behandling av ugyldig fravær i Oslo” og til retningslinjer for udokumentert fravær fra Utdanningsdirektoratet i “Veileder om hvordan kommuner og skoler systematisk kan håndtere situasjonen der barn ikke møter i grunnskolen».

Rettslig grunnlag

Ombudet kan gi uttalelse om et forhold er i strid med diskrimineringsloven eller ikke, jf. diskrimineringsombudsloven § 3 tredje ledd, jf. § 1 annet ledd nr. 2.

Diskrimineringsloven

Diskrimineringsloven forbyr direkte og indirekte diskriminering på grunn av etnisitet, nasjonal opprinnelse, avstamning, hudfarge, språk, religion eller livssyn, jf. § 4 første ledd.

Med direkte diskriminering menes at en handling eller unnlattelse har som formål eller virkning at personer eller foretak på grunnlag som nevnt over blir behandlet dårligere enn andre blir, er blitt eller ville blitt behandlet i en tilsvarende situasjon.

Med indirekte diskriminering menes enhver tilsynelatende nøytral bestemmelse, betingelse, praksis, handling eller unnlattelse som fører til at personer på grunn av forhold som nevnt over blir stilt særlig ufordelaktig sammenliknet med andre.

Forskjellsbehandling som er "nødvendig for å oppnå et saklig formål, og som ikke er uforholdsmessig inngripende overfor den eller de som forskjellsbehandles" anses likevel ikke som diskriminering, jf. diskrimineringsloven § 4 fjerde ledd.

Dersom det foreligger omstendigheter som gir «grunn til å tro» at det har skjedd diskriminering, skal det legges til grunn at diskriminering har funnet sted, hvis ikke den som er ansvarlig for handlingen, unnlattelsen eller ytringen sannsynliggjør at det likevel ikke har skjedd diskriminering, jf. diskrimineringsloven § 10.

Ombudets vurdering

Ombudet er blitt bedt om å ta stilling til om B skole har brutt diskrimineringsloven ved at skolen informerte Nav om at familien var reist utenlands eller flyttet til utlandet.

Av B skoles brev til Nav av 13. desember 20XX fremgår at skolen rutinemessig har videreformidlet elevenes faktiske fravær fra skolen. B skole har samtidig informert om foreldrenes opplysning om at de har flyttet til E by, og at dette er alt skolen vet. I brev av 22. februar 20XX har B skole opplyst at «I løpet av reiseperioden tok foresatte telefonisk kontakt med skolen og ved et tilfelle også ved oppmøte, men uten elevene. Dette ble gjort for å forsikre skolen om at de oppholdt seg i Norge». Dette ble to uker senere korrigeret til at foreldrene hadde møtt opp sammen med barna i september.

Ombudet kan ikke se at det finnes holdepunkter for at B skole har gitt opplysninger til Nav om at As barn oppholder seg i utlandet. At skolen ikke nevnte at foreldrene ved et tilfelle hadde opp møtt med barna under reiseperioden, noe som senere ble korrigert, endrer ikke på dette, da ingenting er nevnt om utlandet. Ombudet viser for ordens skyld til at korrigeringen skjedde før vedtaket om stans i kontantstøtten. Ombudet viser for øvrig til at vedtaket fra Nav forvaltning heller ikke gir uttrykk for at B skole har meldt om at barna oppholder seg utenlands.

Av brev fra Utdanningsetaten i Oslo kommune til alle grunnskoler i kommunen av 31. august 2009 at grunnskoler er pålagt en rutinemessig meldeplikt til Nav når elever har fravær som kan skyldes utenlandsopphold, jf. folketrygdloven § 21-4 tredje ledd. Dersom fraværet ikke kan skyldes utenlandsopphold, har skolen følgelig ingen slik plikt. Ombudet skal vurdere om det har betydning for diskrimineringsspørsmålet at skolen fant at fraværet i dette tilfellet kunne skyldes utenlandsopphold.

I ovennevnte brev fra Utdanningsetaten, vedrørende ny rutine for melding til Nav når elever har fravær som kan skyldes utenlandsopphold, heter det om omfanget av skolenes meldeplikt til Nav:

«Retten til blant annet barnetrygd er som nevnt ovenfor knyttet til opphold i Norge. Selv om barnet har ugyldig fravær fra skolen, medfører ikke det nødvendigvis at det ikke foreligger rett til barnetrygd. Det er ved utenlandsopphold at barnetrygden kan bortfalle. Skolen må derfor melde fra også når de har kjennskap til utenlandsopphold som er rettmessige i forhold til skolen. Dette gjelder ikke ved kortere ferieopphold i utlandet (tre - fire uker).

Det er ikke skolens ansvar å ha oversikt over hvor elevene befinner seg i lovlige ferier. Det vil være når elever har fravær med utenlandsopphold utenom de ordinære feriene, og eventuelt i forlengelsen av ordinære ferier, at skolen skal melde fra til NAV. Dette gjelder også når eleven har fått innvilget permisjon på inntil 2 uker. Derimot vil det ikke være nødvendig å melde fra når skolen positivt vet at barnet er i Norge».

Det fremgår videre at hovedformålet med tiltaket om meldeplikt for skolene er å forhindre feilutbetaling av barnetrygd og eventuelle andre trygdeytelser, jf. Ot.prp. nr. 106 (2004-2005), Ot.prp.nr. 13 (2005-2006) og Innst.O.nr. 33 2005-2006. I motsetning til øvrig meldeplikt skolen har til offentlige organer i forbindelse med ulovlig fravær, jf. Utdanningsetatens rundskriv nr. 7/2005, er meldeplikten således gitt av økonomiske hensyn, ikke av hensyn til å avklare og

Side 6 av 8

eventuelt forbedre barnets situasjon. Dette tilsier en høyere terskel for skolen til å gi melding til Nav enn til for eksempel til barnevernet om ulovlig fravær, i den grad bakgrunnen for fraværet er uklar eller det er usikkert om vilkårene for meldeplikt er oppfylt. I dette tilfellet er det også på det rene at foreldrene hadde opplyst at de hadde flyttet til E by.

Ombudet legger imidlertid vekt på at det i dette tilfellet etter det opplyste er snakk om et meget betydelig ugyldig fravær, over flere skoleår. At foreldrene hadde opplyst at de var i E by, innebar ikke at skolen positivt visste at de oppholdt seg der, all den tid skolen ikke mottok noen beskjed i ettertid om hvor de hadde flyttet og hvilken skole barna hadde begynt på. Det er presisert i retningslinjene fra Utdanningsetaten, som har det overordnede ansvaret for at meldeplikten overholdes, at det er viktig at skolene rutinemessig og fortløpende melder fra til Nav om barn som har fravær som kan skyldes utenlandsopphold, samtidig som det presiseres at opplysninger fra skolen ikke vil føre til at barnetrygd og andre ytelser opphører uten videre. Det er Navs oppgave, på bakgrunn av opplysningene om fravær, å undersøke om retten til ytelsene er til stede.

Ombudet kan på denne bakgrunn ikke se at B skole kan klandres for å ha vurdert og meldt fra til Nav om at det ugyldige fraværet kunne skyldes utenlandsopphold, eller at det på annen måte er grunn til å tro at A er blitt forskjellsbehandlet av B skole på grunn av sin bakgrunn som rom.

Konklusjon

B skole handlet ikke i strid med diskrimineringsloven § 4 i sin melding til Nav om det ugyldige fraværet til As barn høsten 20XX og våren 20XX.

Oslo, 01.11.2013

Sunniva Ørstavik

likestillings- og diskrimineringsombud